

Żywność ekologiczna w żłobkach i przedszkolach - oczekiwania i opinie matek dzieci do lat 6

Mgr inż. Karolina Woś

Pod kierunkiem Pani Prof. dr hab. Ewy Rembiałkowskiej

Zakład Żywności Ekologicznej

Instytut Nauk o Żywieniu Człowieka

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

w Warszawie

7.03.2025

Żywność ekologiczna w duńskich placówkach publicznych

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Organic Denmark z początku 2015 roku już wtedy 84% żywności serwowanej w stołówkach duńskich instytucji publicznych posiadało certyfikat ekologiczny.

60% żywności w rządowych instytucjach musi pochodzić z rolnictwa ekologicznego.

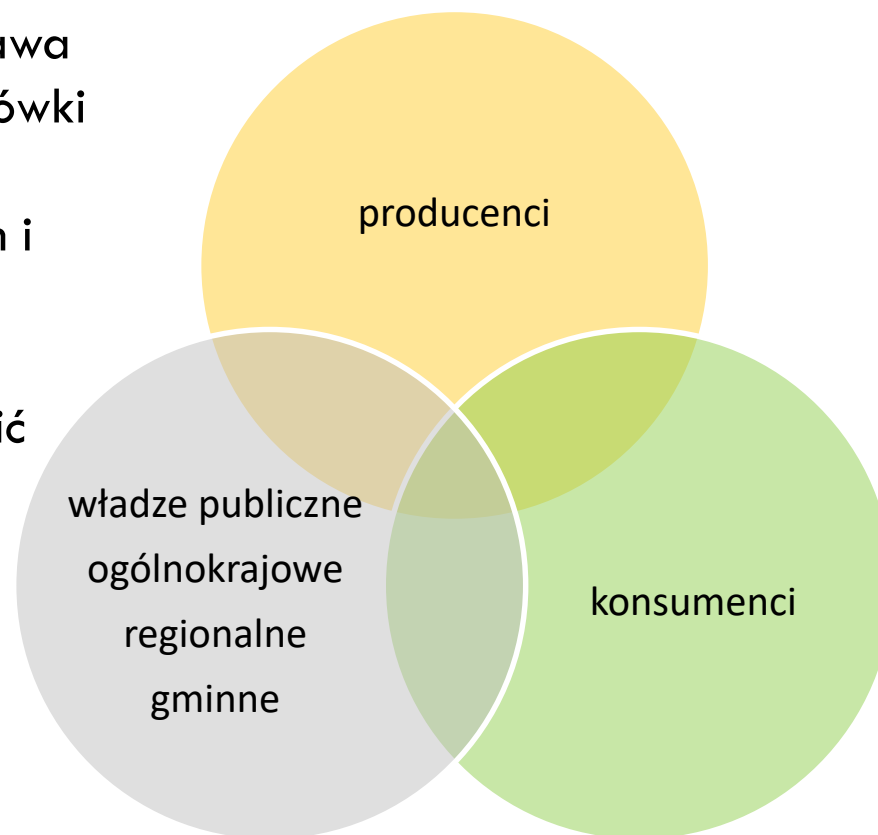
Kopenhaga jest pierwszym miastem, w którym 100 % stołówek publicznych ma w swojej ofercie żywność ekologiczną – pozyskują ją z około 25 000 hektarów ekologicznych gruntów rolnych położonych głównie wokół miasta.

Żywność ekologiczna we francuskich placówkach publicznych

Od 1 stycznia 2022 r. francuska ustawa Egalim, zobowiązuje francuskie placówki do zapewnienia, że 20% żywności serwowanej w stołówkach, szpitalach i domach opieki będzie pochodzić z upraw ekologicznych.

Ponadto 50% żywności ma pochodzić od lokalnych producentów.

Żywność ekologiczna w niemieckich placówkach publicznych

W Niemczech od ponad 20 lat funkcjonuje inicjatywa Die Bio-Brotbox.

Zakup żywności od lokalnych producentów wspierają firmy, organizacje i znane osobistości.

Ekologiczne lunchboxy zawierające różnorodne produkty BIO.

Edukacja na temat ekologicznej żywności wśród dzieci i ich rodziców.

BIO dla Mamy i Dziecka

Cel

Ocena zapotrzebowania na żywność ekologiczną w żłobkach i przedszkolach w opinii grupy matek dzieci do lat 6 i kobiet będących w ciąży, które zamieszkują województwa Polski Wschodniej

Metodyka badań

- **Badanie ankietowe przeprowadzone w okresie III 2020 – V 2021, segment żywność ekologiczna; autorskie pytania.**
- **Dobór grupy badanej polegający na przeprowadzeniu badania wśród kobiet spełniających kryteria włączenia, był dwuetapowy:**
 1. dobór celowy > kobiety mające dzieci w wieku do 6 lat i/lub będące w ciąży i mieszkające w województwach Polski Wschodniej.
 2. dobór dogodny (przypadkowy) > respondentki zgłaszające się przypadkowo w ramach ogółu matek z przedszkola objętego projektem BIO dla Mamy i Dziecka. Dobór przedszkoli był dogodny (przypadkowy), lecz kontrolowany.

Województwo	% respondentek
mazowieckie	43,6%
podlaskie	29,9%
lubelskie	23,9%
warmińsko-mazurskie	1,6%
małopolskie	0,6%
świętokrzyskie	0,3%
podkarpackie	>0,1%

Respondentki uzupełniały ankietę na 2 sposoby:

- a. matki wypełniające drukowaną ankietę (1192; 89%)
- b. matki wypełniające ankietę przez Internet (141; 11%)

Charakterystyka badanej grupy

1 333 respondentek

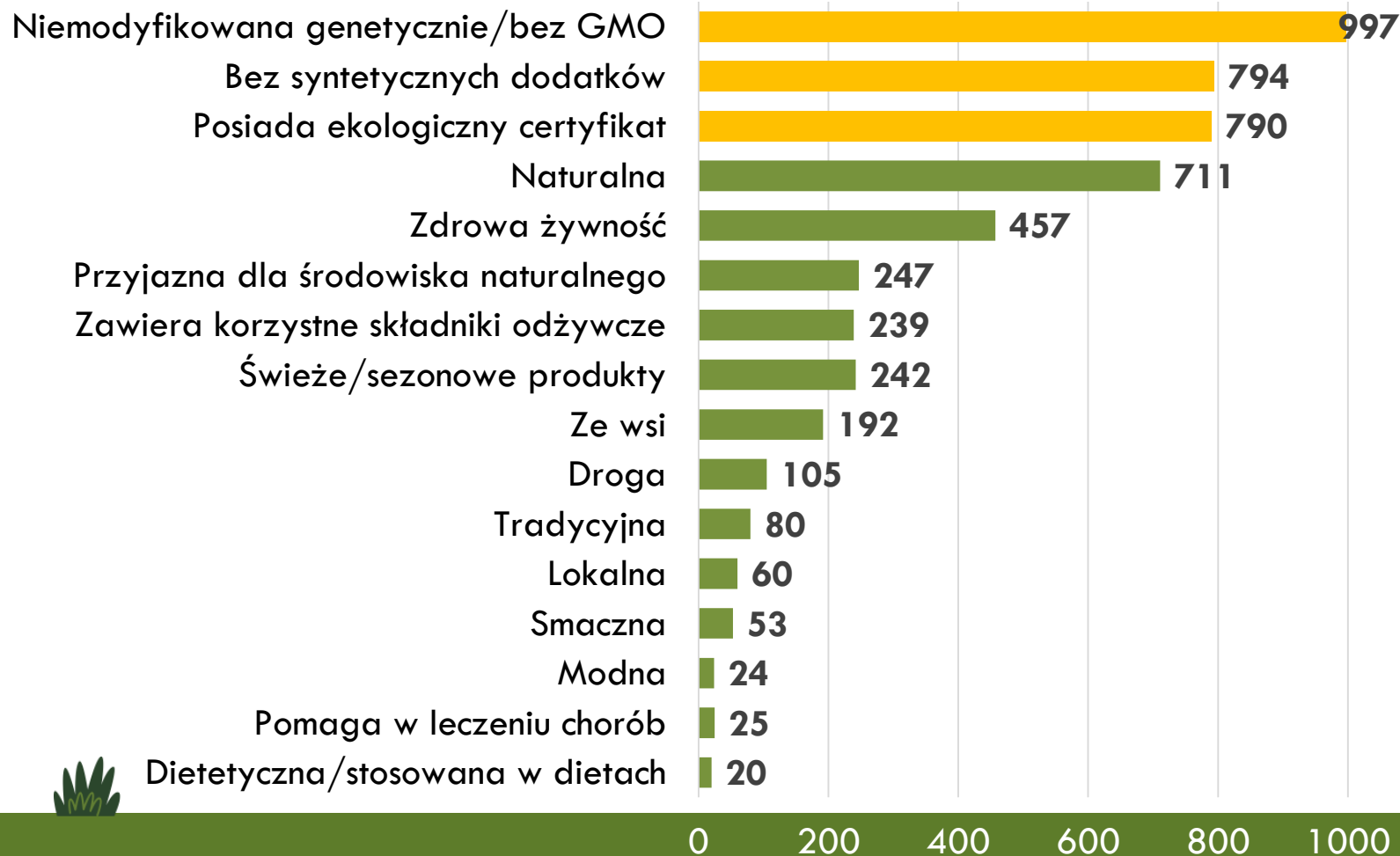
kobiet w ciąży i mam dzieci do 6 r.ż.

	Razem	%		Razem	%
Wiek			Stan cywilny		
Poniżej 26 lat	42	3%	Panna	73	5%
27-33 lata	433	32%	Mężatka/w związku partnerskim	1223	92%
34-41 lat	766	57%	Rozwiedziona	35	3%
Powyżej 42 lat	92	7%	Wdowa	2	0%
Liczba dzieci poniżej 6 r.ż. w gospodarstwie domowym			Miejsce zamieszkania		
Mama w ciąży	82	6%	miasto > 500 tys. mieszkańców	317	24%
1 dziecko	775	58%	miasto od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców	269	20%
2 dzieci	427	32%	miasto od 10 tys. do 100 tys. mieszkańców	518	39%
3 dzieci i więcej	49	4%	miasto do 10 tys. mieszkańców	55	4%
			wieś	174	13%
Sytuacja materialna			Wykształcenie		
Bardzo dobra lub dobra	1118	84%	Podstawowe	2	0%
Ani dobra, ani zła	183	14%	Zawodowe	19	1%
Zła lub bardzo zła	32	2%	Średnie	212	16%
			Wyższe	1100	83%

BIO dla Mamy i Dziecka

Cechy żywności ekologicznej według respondentek

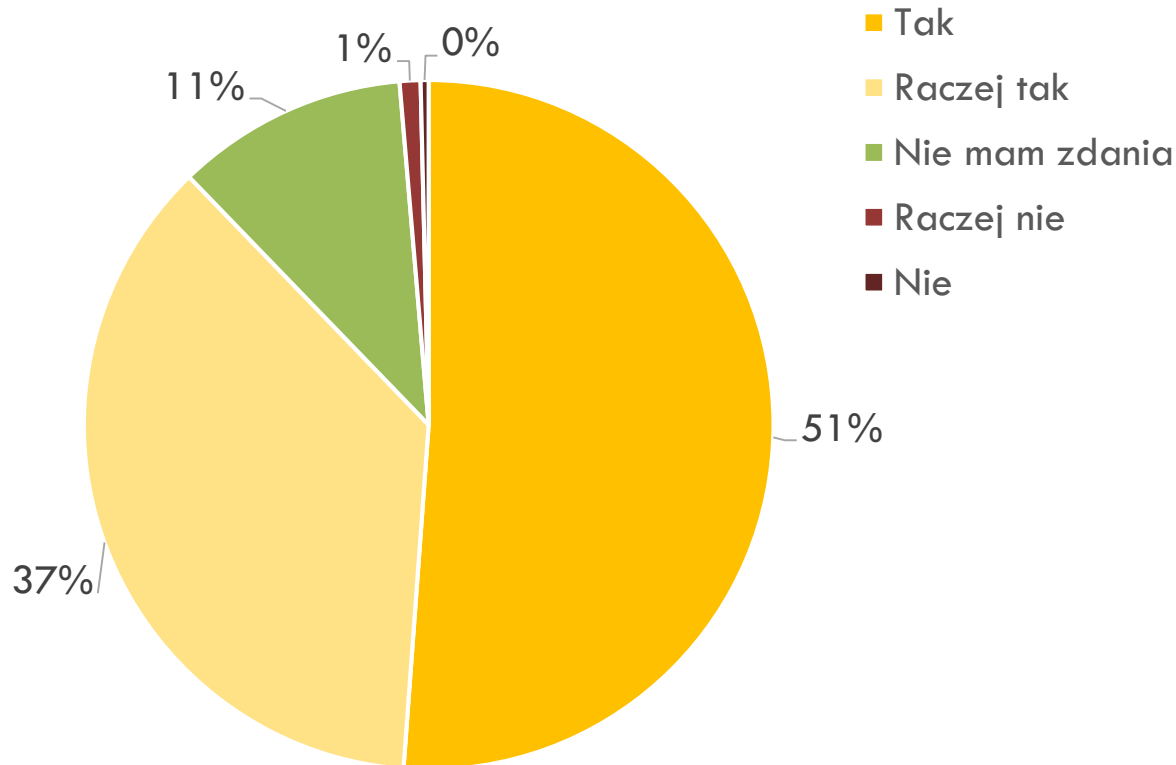

n=1333, możliwość wielokrotnego wyboru

Czy chciałaby Pani, aby Pani dzieci spożywały żywność ekologiczną?

BIO dla Mamy i Dziecka

n=1333

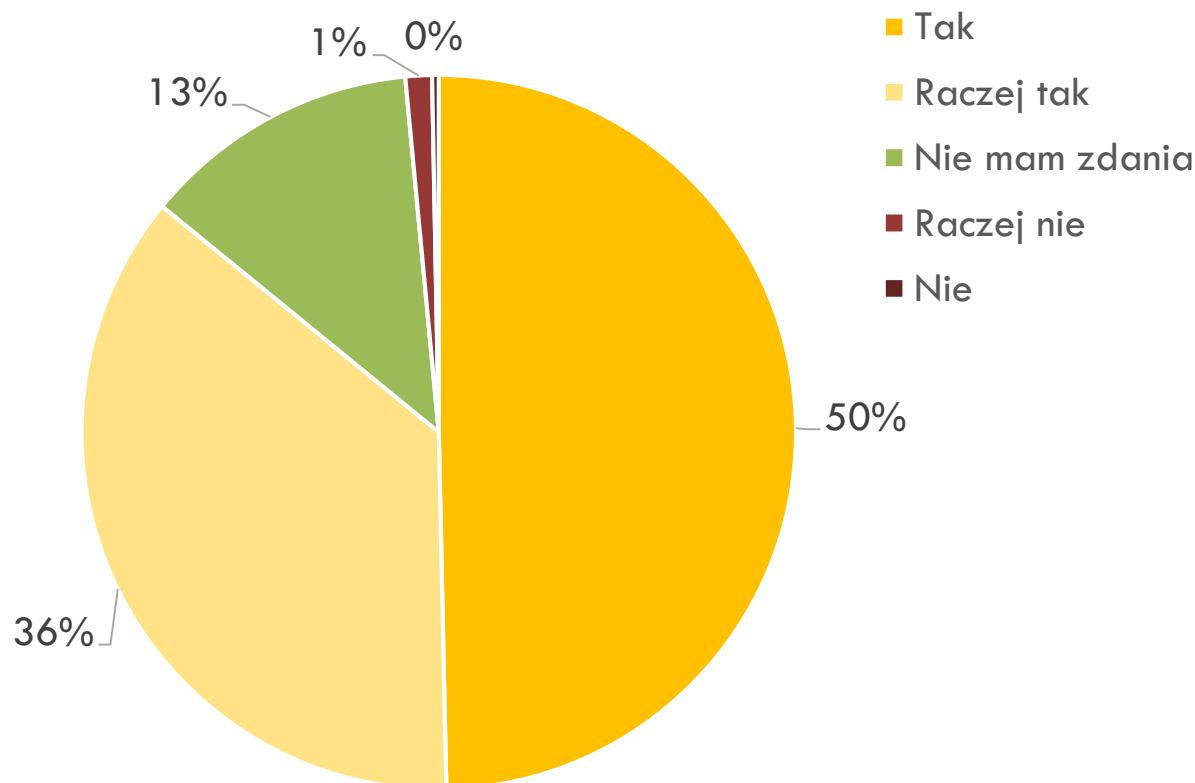
Wniosek

88%
respondentek
chciałoby aby ich
dzieci spożywały
żywność
ekologiczną

Czy chciałaby Pani, aby żłobek/przedszkole, do którego uczęszcza Pani dziecko oferowało jadłospis oparty na żywności ekologicznej?

BIO dla Mamy i Dziecka

n=1333

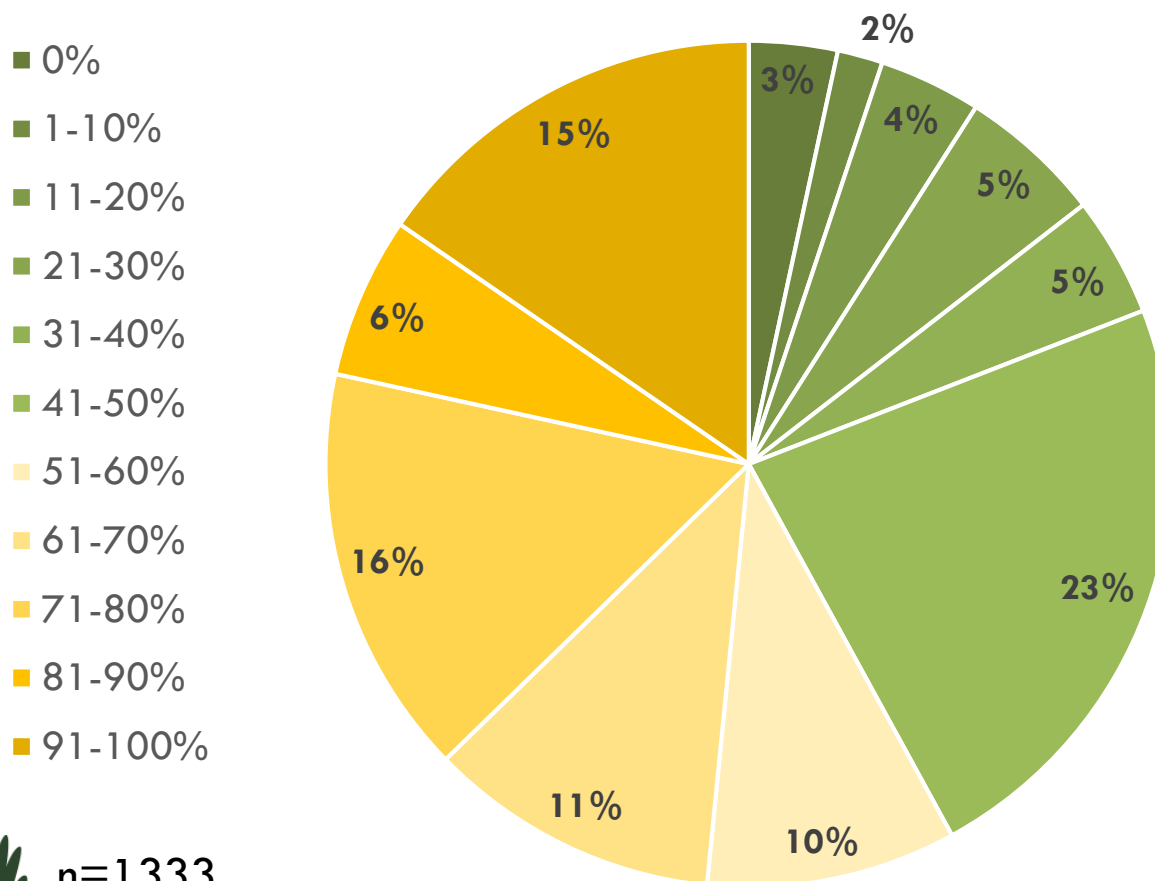
Wniosek

86%
respondentek
chciałoby aby
placówki do
których
uczęszczają ich
dzieci oferowały
jadłospis oparty
na żywności eko

Jaka część żywności podawanej dzieciom w żłobku/przedszkolu, powinna być żywnością ekologiczną?

BIO dla Mamy i Dziecka

n=1333

Wniosek

Według 58% respondentek eko żywność powinna stanowić więcej niż połowę żywności w żłobku/przedszkolu

O ile % więcej byłaby Pani w stanie dopłacić za wyżywienie certyfikowaną, ekologiczną żywnością w żłobku/przedszkolu, do którego uczęszcza Pani dziecko?

■ Nie byłabym w stanie dopłacić

■ do 10% więcej

■ do 20% więcej

■ do 30% więcej

■ do 40% więcej

■ do 50% więcej

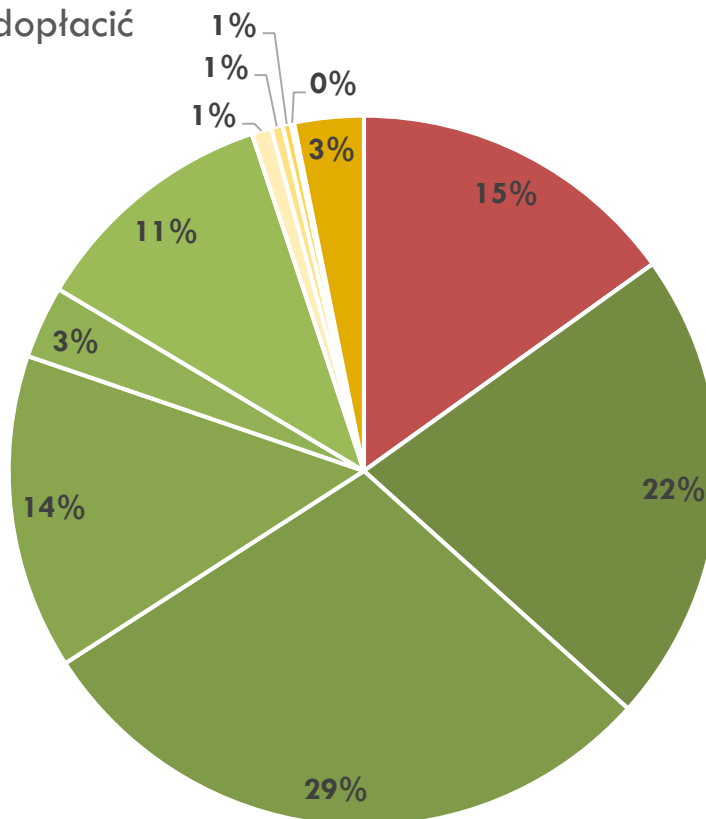
■ do 60% więcej

■ do 70% więcej

■ do 80% więcej

■ do 90% więcej

■ do 100% więcej

Wnioski

15% respondentek nie byłoby w stanie dopłacić

80% respondentek byłoby w stanie dopłacić mniej niż 50% *

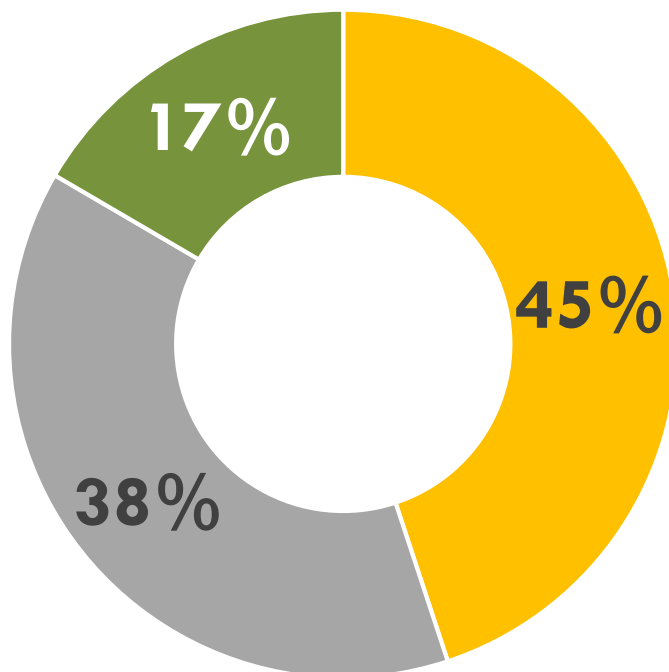
5% byłoby w stanie dopłacić więcej niż 50%*

*** kosztu dotychczasowego wyżywienia w żłobku/przedszkolu**

n=1333

Czy polskie prawo powinno nakazać stosowanie żywności ekologicznej w żłobkach i przedszkolach?

- zgadzam się z takim nakazem prawnym
- nie mam zdania
- nie zgadzam się z takim nakazem prawnym

BIO dla Mamy i Dziecka

Wniosek

45% respondentek uważa, że wprowadzenie eko żywności do placówek powinno być nakazane prawnie

Wnioski z badań

- 1) Respondentki chcą by ich dzieci spożywały żywność ekologiczną, w tym chcą by placówki oferowały jadłospis zawierający produkty ekologiczne (prawie 90%).
- 2) 58% respondentek uważa, że w żłobkach i przedszkolach żywność ekologiczna powinna stanowić co najmniej połowę żywności podawanej dzieciom.

Można zatem stwierdzić, że matki objęte badaniem oczekują wprowadzenia żywności ekologicznej w polskich żłobkach i przedszkolach.

Wnioski z badań

- 4) Większość respondentek byłaby w stanie dopłacić do ekologicznego wyżywienia mniej niż 50% dotychczasowego kosztu, ale aż 15% nie jest w stanie dopłacić.

Konieczne jest znalezienie rozwiązań dostępnych dla wszystkich, przy czym należy pamiętać o szansie jaką są zielone zamówienia publiczne oraz niższe ceny eko żywności w skróconych łańcuchach dostaw, prosto od rolnika/producenta.

- 5) 45% respondentek uważa, że stosowanie żywności ekologicznej w żłobkach i przedszkolach powinno być nakazane polskim prawem, ale aż 38% nie ma zdania na ten temat.

Ważne jest prowadzenie edukacji wzmacniającej wiedzę żywieniową i pro środowiskową postawę oraz pokazywanie długofalowych korzyści zdrowotnych i ekonomicznych konsumentom.

KOMISJA
EUROPEJSKA

FONDATION
Carrefour

BIO dla Mamy i Dziecka

Bruksela, dnia 25.3.2021 r.
COM(2021) 141 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**W SPRAWIE PLANU DZIAŁANIA DOTYCZĄCEGO ROZWOJU PRODUKCJI
EKOLOGICZNEJ**

{SWD(2021) 65 final}

**OŚ 1: ŻYWNOSĆ I PRODUKTY EKOLOGICZNE DLA WSZYSTKICH:
POBUDZANIE POPYTU I ZAPEWNIENIE ZAUFANIA KONSUMENTÓW**

**1.2.Promowanie stołówek ekologicznych i zwiększanie
zastosowania zielonych zamówień publicznych**

***„W ramach strategii „od pola do stołu” Komisja zobowiązuje się do
określenia najlepszego sposobu
ustanowienia minimalnych
obowiązkowych kryteriów
dotyczących zrównoważonych
zamówień na żywność w celu
promowania zdrowej
i zrównoważonej diety, w tym
produktów ekologicznych, w
szkołach i instytucjach
publicznych.”***

„Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021– 2030”

3) Działanie: Rozwój żywienia zbiorowego z udziałem produktów ekologicznych.

Oddziaływanie na konsumentów wymaga działań bezpośrednio zwiększającymi popyt na produkty ekologiczne. Takim działaniem jest wsparcie wykorzystania żywności ekologicznej w zakładach żywienia zbiorowego. Aby żywność ekologiczna była w większym stopniu wykorzystywana w żywieniu zbiorowym, prowadzone są działania promujące zielone zamówienia publiczne w administracji oraz działania zmierzające do ustanowienia krajowych standardów dla zakładów żywienia zbiorowego z udziałem żywności ekologicznej.

W celu zwiększenia udziału żywności ekologicznej w zamówieniach publicznych, instytucje zamawiające, dążąc do uwzględnienia w procesie udzielania zamówień publicznych kwestii środowiskowych, mogą w opisie przedmiotu zamówienia, w opisie kryteriów oceny ofert lub w wymaganiach związanych z realizacją zamówienia wymagać posiadania przez produkt lub usługę etykiety, która potwierdza spełnienie określonych wymogów ekologicznych, tj. w przypadku żywności – logo produkcji ekologicznej Unii Europejskiej.

Lp.	Nazwa wskaźnika:	Tak/Nie
1.	Przygotowanie krajowych standardów żywienia zbiorowego z udziałem produktów ekologicznych.	

<https://www.gov.pl/web/uzp/publikacje-z-obszaru-zzp>

Realia dot zielonych zamówień publicznych

Udział zielonych lub innowacyjnych zamówień publicznych w 2020 r. wyniósł **1% całkowitej liczby rozstrzygniętych przetargów** publicznych, podczas gdy ich wartość stanowiła 7% całkowitej wartości udzielonych zamówień publicznych.

Tylko 384 instytucje zamawiające udzieliły 1544 zamówień o charakterze środowiskowym lub innowacyjnym.

Zastosowanie kryterium kosztowego z wykorzystaniem kosztów cyklu życia miało miejsce jedynie w 21 postępowaniach.

W około **85% przypadków oferta została wybrana ze względu na kryterium najniższej ceny.**

Jak dogonić oczekiwania?

BIO dla Mamy i Dziecka

Menu

- Produkty/dania o mniej negatywnym wpływie na środowisko
- Zakwestionowanie przyzwyczajeń
- Zastępowanie drogiego mięsa produktami roślinnymi

Dostawy

- Zielone Zamówienia Publiczne
- Krótkie łańcuchy dostaw
- Lokalność
- Sezonowość

Zarządzanie

- Redukcja marnotrawstwa
- Zarządzanie odpadami
- Przeznaczanie powstałych oszczędności na żywność ekologiczną

Gdzie szukać narzędzi?

https://www.sustainable-public-meal.eu/documents/13/StratKIT_Sustainability_Toolkit_report.pdf

Zrównoważony posiłek w placówce oświatowej

przykłady dobrych praktyk

partner projektu
miasto stołeczne
Warszawa

Zarządzanie resztkami żywności

Narzędzie to pomaga uniknąć marnotrawstwa żywności w usługach cateringowych poprzez całościowe spojrzenie na sektor żywienia zbiorowego, poznanie przyczyn marnotrawstwa, a następnie ich eliminację.

Do użytku przez: [Zamawiający](#), [Dostawcy](#)

[więcej](#)

Pomiar odpadów żywnościowych w stołówkach szkolnych

Narzędzie to pomaga stołówkom szkolnym monitorować powstawanie odpadów żywnościowych w szkolnych kuchniach i jadalniach oraz rejestrować zmiany w zakresie ich powstawania.

Do użytku przez: [Dostawcy](#)

[więcej](#)

Strategia na rzecz ograniczania strat żywności

Zmniejszenie marnotrawstwa żywności w instytucjach publicznych jest szczególnie trudne w regionach, w których nie istnieje polityka przeciwdziałania marnowaniu. Opracowanie strategii i planu działania z udziałem multidyscyplinarnego zespołu może dać początek zmianom.

Do użytku przez: [Administracja Wyższa & Decydenci](#)

[więcej](#)

<https://www.sustainable-public-meal.eu/pl/>

Jak wprowadzić zmianę?

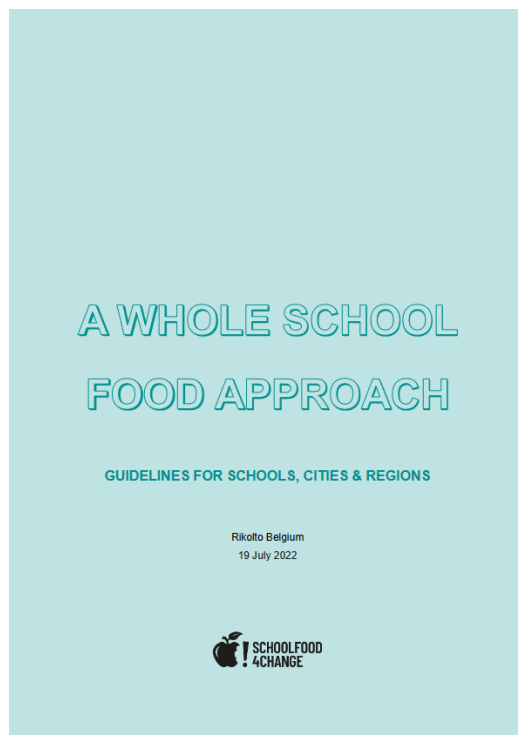
https://schoolfood4change.eu/wp-content/uploads/2022/07/SF4C_WholeSchoolFoodApproach_Framework_EN_web_new.pdf

BIO dla Mamy i Dziecka

<https://schoolfood4change.eu/>

Research Article

Received: 30 April 2024

Revised: 1 October 2024

Published online in Wiley Online Library:

(wileyonlinelibrary.com) DOI 10.1002/jsfa.14143

Diet quality indicators and organic food consumption in mothers of young children

Karolina Woś,^{a*} Hubert Dobrowolski,^b Danuta Gajewska^c and Ewa Rembiałkowska^a

Table 5. Frequency of organic food consumption according to the self-assessed health status of consumers

Self-assessed health status	Total sample (N = 667)		Frequency of organic food consumption (times/day)			P-value
	N	Percentage	Mean ± SD	Median	Min.–Max.	
Worse than peers	77	11.5	2.3 ± 2.3	1.4 a	0 – 11.3	a, 0.007
Same as peers	500	75	2.8 ± 2.9	1.8 b	0 – 16.4	b, 0.011
Better than peers	90	13.5	3.8 ± 3.6	2.7 a, b	0 – 21.6	

a, b, c, ... the same letters indicates groups for which the results are statistically significant differences at $P < 0.05$ (Method: Kruskal–Wallis adjusted by the Bonferroni correction for multiple tests); N, number of respondents; SD, standard deviation.

BIO dla Mamy i Dziecka

Dziękuję za uwagę!

BIBLIOGRAFIA 1

Barański, M., Średnicka-Tober, D., Volakakis, N., Seal, Ch., Sanderson, R., Stewart, G.B., Benbrook, Ch., Biavati, B.rkellou, E., Giotis, Ch., Gromadzka Ostrowska, J., Rembiałkowska, E., Skwarło-Sońta, K., Tahvonon, R., Janovska, D., Niggli, U., Nicot, Ph., Leifert, C. 2014: Higher antioxidant and lower cadmium concentrations and lower incidence of pesticide residues in organically grown crops: a systematic literature review and meta-analyses, *British Journal of Nutrition*, 112, 794–811

Średnicka-Tober D., Barański M., Seal C.J., Sanderson R., Benbrook C., Steinshamn H., Gromadzka-Ostrowska J., Rembiałkowska E., Skwarło-Sońta K., Eyre M., Cozzi G., Larsen N. K., Jordon T., Niggli U., Sakowski T., Calder P., C., Graham C. G. C., Sotiraki S., Stefanakis A., Stergiadis S., Yolcu H.,16, Chatzidimitriou E., Butler G., Stewart G., Leifert C. 2016: Higher PUFA and n-3 PUFA, conjugated linoleic acid, α -tocopherol and iron, but lower iodine and selenium concentrations in organic milk: a systematic literature review and meta- and redundancy analyses. *British Journal of Nutrition*, 115, 6, 1043-1060

EFSA 2018: Monitoring data on pesticide residues in food: results on organic versus conventionally produced food. Doi:10.2903/sp.efsa.2018.EN-1397

Mie A., Andersen H.R., Gunnarsson S., Kahl J., Kesse-Guyot E., Rembiałkowska E., Quaglio G., Grandjean P. 2017: Human health implications of organic food and organic agriculture: a comprehensive review. *Environmental Health* 16:111. DOI 10.1186/s12940-017-0315-4

Torjusen H., Brantsæter A.L., Haugen M., Alexander J., Bakketeig L. S., Lieblein G., Stigum H., NæsT., Swartz J., Holmboe-Øttesen G., Roos G., Meltzer H. M. 2014: Reduced risk of pre-eclampsia with organic vegetable consumption: results from the prospective Norwegian Mother and Child Cohort Study *BMJ Open* 2014;4:e006143. doi:10.1136/bmjopen-2014-006143

Baudry J., Assmann K. E., Touvier M., Allès B., Seconda L., Latino-Martel P., Ezzedine K., Galan P., Hercberg S., Lairon D., Kesse-Guyot E. 2018: Association of Frequency of Organic Food Consumption With Cancer Risk. Findings From the NutriNet-Santé Prospective Cohort Study. *JAMA Internal Medicine*. doi:10.1001/jamainternmed.2018.4357

BIBLIOGRAFIA 2

Rembiałkowska E., Badowski M. 2012: Nutritional value of organic meat and potential human health response. [w]: Organic meat production and processing. Rozdział, 1,25 ark. wydawniczego. Wyd. Wiley – Blackwell (ed. prof. Steven C. Ricke, Univ. of Arkansas, USA, PhD Ellen Van Loo, Ghent Univ, Belgium, Michael G. Johnson, emeritus prof. Univ. of Arkansas, USA, dr Corliss A. O'Brian, Univ. of Arkansas, USA. ISBN 978-0-8138-2126-: 239-254

Miszcza A.: Badanie pozostałości środków ochrony roślin w ramach urzędowej kontroli ich stosowania – raport za rok 2018. Zakład Badania Bezpieczeństwa Żywności Instytutu Ogródnictwa. Skierniewice 2018

Smith-Spangler C., Brandeau M.L., Hunter G. E., Bavinger J. C., Pearson M., Eschbach P. J., Sundaram V., Liu H., Schirmer P., Stave Ch., Olkin I., Bravata D. M., Smith-Spangler C. (correspondence author) ; Smith-Spangler, Crystal (record owner): Are organic foods safer or healthier than conventional alternatives? a systematic review. Annals of internal medicine. 2012, 157(5): 348-366.

Hunter D., Foster M., McArthur J. O., Ojha R., Petocz P., Samman S. Evaluation of the Micronutrient Composition of Plant Foods Produced by Organic and Conventional Agricultural Methods, Critical Reviews in Food Science and Nutrition. 2011, 51 (6):571-582. DOI: [10.1080/10408391003721701](https://doi.org/10.1080/10408391003721701)

Gopalakrishnan R: Advantages and Nutritional Value of Organic Food on Human Health. International Journal of Trend in Scientific Research and Development (ijtsrd), ISSN: 2456-6470, Volume-3 Issue-4, June 2019: 242-245, URL: <https://www.ijtsrd.com/papers/ijtsrd23661.pdf>

Hyland C., Bradman A., Gerona R., Patton S., Zakharevich I., Gunier R. B, Klein K.: Organic diet intervention significantly reduces urinary pesticide levels in U.S. children and adults. Environmental Research <https://doi.org/10.1016/j.envres.2019.01.024>

